

Ha tehát a műnek akadnak is csekély hibái, avagy a rendszerezés egyes részletei ellen a későbbiek során talán kifogások merülnek majd fel, mégis ez az új rendszertan hivatott kézzel való összeállítása a legújabb eredményeknek; kitűnő áttekintést nyújt a részletek után való kutatás munkájához: bizonyára minden szakembernek és az ásványország kedvelőinek egyaránt, nélkülözhetetlen kézikönyvévé válik.

Sztróky Kálmán dr.

Pekár D.: Báró Eötvös Lóránd. A torziós inga ötven éves jubileumára. Budapest, 1941. 336 old. A Kis Akadémia kiadása.

Bárá Eötvös Loránd, a nagynevű költő és államférfi nem kevésbé dicső fia, a legnagyobb magyar természettudósok egyike, a fizika klasszikus mestere volt. Nagysága, működésének jelentősége, érdeme és kiválóságának megfelelő mértékben még mindig nem ment át a magyar köztudatba. Ebben nemcsak a közfelfogás hibás, hanem része van benne Eötvös Loránd nemesveretű zárkózottságának és szerénységének, valamint elvont és a tömegek számára ezelőtt csaknem egészen megközelíthetetlen szaktudományának is. Nagyon hálás és szükséges feladatot vállalt tehát a szerző a nagy tudós működésének beható és közérthető ismertetésével. A főadat hálás, de a tárgykör elvontsága miatt is nehéz. Szerző azonban a nagy tudós tanítványa és hosszú időn át segítő munkatársa volt s minden oldalról módjában volt közvellenül megismerni Eötvös Loránd tudósi, tanári és emberi vonásait. E közvetlen kapcsolatból eredő nagy tisztelete, odaadó ragaszkodása és a Mester iránti önzetlen szeretete azok az alanyi megnyilvánulások, melyek átsegítik a szerzőt a tárgyi nehézségeken.

A könyv megírásának kerete a Kis Akadémia zártkörű, önművelő tudományos társasága, melynek Eötvös Loránd életreszerkentője és mindenkor megértő támogatója volt. Időszerűsége Eötvös egyik legnagyobb alkotásának, az Eötvös-inga elkészítésének ötven éves évfordulója. Az avatott tollú szerző személyes vonatkozásokkal közvetlenebbé teszi előttünk Eötvös Loránd életét és mindenki részére megérthetővé teszi egy kiváló szellem fejlődésmenetét és kiteljesedését. A második fejezetben tárgyalja tudományos munkásságának egészét, majd külön fejezetben a geofizikai kutatásait és a torziós ingaméréseket. Összesíti a nagy férfiúnak hazánk legtragikusabb, szomorú történelmi időszakában bekövetkezett halála alkalmával és az azóta történt megemlékezéseket. Végül könyvének befejező részében a Bárá Eötvös Loránd Geofizikai Intézet alapítási körülményeit, kialakulását, fejlődését és működését ismerteti.

A könyv kétségtelen nyeresége a magyar tudománytörténeti irodalomnak. A nagy tudós működésével kapcsolatos fizikai kérdéseket érthetővé teszi minden a szaktudománytól távolálló értelmes olvasó számára is. Nagymértékben hivatva van arra, hogy tanító intézményeinkben, nagyjaink helyes értékelésével, nemzedékekre nevelő hatással legyen. Külön kiemeljük itt, hogy az Eötvös-inga földtani vonatkozásai is részletesen

ismertelve vannak s a magyarországi gyakorlati alkalmazásban történt események kellő kritikai értékelésben szerepelnek.

A minden vonatkozásban sikerült könyv nagyon szép fényképekkel és szép kiállításban jelent meg. Mindenki számára tanulságos, szükséges és hasznos olvasmány lehet. Emelkedett érzésekkel élvezzük végig a könyvet Eötvös Loránd báróról, a világviszonylatban is nagy tudósról, a nagy alkotóról, aki széles rendet vágott a fizika tudományában és alkotásaival teljesebbé tette Földünk kihasználására irányuló törekvéseket, a maradéktalan magyarról, aki amellet mindenekfölött tökéletes ember volt, ennek a manapság annyiszor megcsúfolt fogalomnak legnemesebb, legfeneklebb értelmében.

v. e.

Mauritz Béla—Vendl Aladár: Ásványtan egyetemi és főiskolai hallgatók számára. I. kötet. Általános ásványtan. I—XI, 1—516 o. II. kötet Részletes ásványtan. 1—503 o. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Budapest, 1942.

Szabó József könyvének, az első egyetemi és főiskolai hallgatók számára készült magyar nyelvű ásványtannak, negyedik kiadása 1893-ban jelent meg. Ez, a maga idejében kitűnő munka 32 esztendő alatt érte meg a négy kiadást. Közben, 1889-ben Kolozsvárott Koch Antal is megjelentette „Vezérfonal és ásványtan egyetemi előadása imhoz” című, hallgatói számára készült tankönyvét. A múlt század ásványtant tanuló ifjúsága tehát a hatvanas évek elejétől minden évtizedben kézhez kapta tárgyunk korszerűsített magyar nyelvű könyvét s a műnek viszonyainkhoz mért kelendősege bizonyítja, hogy szükség is volt rá. Ennek ellenére 1893-tól éppen egy fél évszázadnak kellett eltelnie, míg az ásványtant ismét magyar nyelvű, a kor színvonalán álló műből tanulhatja egyetemeink és főiskoláink ifjúsága. Régen érzett fájó hiányt pótol a most megjelent *Ásványtan*. Az utolsó félszázad alatt fejlődött az ásványtan leíró tudományból oknyomozó, kutató tudományá. A radioaktivitás, a kristályok belső szerkezetének felfedezése beláthatatlan távlatokat nyitott a további kutatások számára, ugyanígy az együtt előforduló ásványok (ásványtársulások) keletkezésének törvényszerűségeit kutató genetika is. A régi, az észlelt tényeket leíró részek mellé rohamlépésben fejlődő tudományunk újabb, e tényeket magyarázó fejezetei iktatódnak a ma ásványtanába.

Jó tankönyvet írni igen nehéz feladat. Amellet, hogy a kor színvonalán kell állani, alaposnak, érthetőnek, arányosnak kell lennie. Könyvünk mind e feltételeknek a legmesszebbmenőleg megfelel. Első kötetében az ásvány, majd a kristály fogalmának ismertetése után behatóan foglalkozik a geometriai kristálytannal, majd kitűnő összefoglalását adja a kristályok belső szerkezetéről való mai tudásunknak. A fizikai sajátságok közül legbővebben az ásványok meghatározása szempontjából oly fontos optikai sajátságokkal foglalkozik, megemlékezve az opak ásványok réseső fényben való vizsgálatáról is. Az ásványkémia fejezetében ismerteli a